
МУЗЕЙ

Віктор КАРПОВ

ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИЙ МУЗЕЙ УКРАЇНИ У СЕВАСТОПОЛІ

4 липня цього року у Севастополі під час святкування Дня Військово-Морських Сил України прийняв своїх перших відвідувачів Військово-морський музей України, що є філією Національного військово-історичного музею України. Під час урочистого відкриття Міністр оборони України Михайло Єжель зауважив: „кращого місця для музею військово-морської історії України не знайти. Адже тут зібрана унікальна інформація про розвиток військової справи на території України. Цьому музею випала велика честь розмістити свої фонди на всевітньо відомій Михайлівській батареї, сама історія якої нерозривно пов'язана з військовим минулим Севастополя та флоту. Кожен камінь, кожне приміщення цієї легендарної фортеці є носієм власної унікальної інформації, що має бути збережена і передана майбутнім поколінням”.

Михайлівська артилерійська батарея, у будівлі якої розміщено музей, побудована у 1834 – 1846 рр. Вона використовувалася в обороні Севастополя у 1854 – 1855 рр. та у період Великої Вітчизняної війни у 1941 – 1942 рр. Це видатна фортифікаційна споруда міста, одна з небагатьох, що збереглися від середини XIX століття до наших днів. Довжина батареї становить 205 метрів із флангами, товщина зовнішньої захисної стіни – 1,8 метра. У тильній частині рavelіну

була захисна стіна з ровом. До внутрішніх кутів дворових фасадів раніше прилягали дві триярусні башти з амбразурами, проте до наших днів збереглася лише одна. У середині рavelіну розташовувалася анфілада приміщень для особового складу, каземати на обох ярусах були зв'язані між собою коридорами. На озброєнні батареї у роки Кримської війни перебувало 77 гармат, 64 з них могли вести вогонь по кораблях. Після закінчення Кримської війни батарею перетворили на складське приміщення, пізніше тут розміщувалися частини артилерії Севастопольської фортеці. І сьогодні її стіни – це суцільні шрами, сліди від бомб, снарядів та куль...

Ще донедавна ця історична пам'ятка використовувалася для зберігання шкпіперсько-технічного майна ВМС Збройних Сил України. Ситуація змінилася після 28 серпня 2009 р., коли вийшов наказ Міністра оборони України „Про створення філії Центрального музею Збройних Сил України – Військово-морського музею України” на фондах фортифікаційної споруди XIX століття – Михайлівської батареї у Севастополі.

Національний військово-історичний музей України опрацював концепцію створення постійних музейних експозицій, план реконструкції Михайлівської батареї та її інфраструктури, який передбачає

також зведення нової головної будівлі Військово-морського музею України з метою розміщення там додаткових експозицій, присвячених військово-морській історії України у майбутньому. Уже у жовтні 2009 року силами музею було проведено ряд ремонтно-відновлювальних робіт, спрямованих на відтворення історичного вигляду внутрішніх приміщень будівлі. Згодом до цього діла долучився підприємець Олексій Шереметьєв. Слід відзначити також визначальну роль у започаткуванні роботи нового музею голови Севастопольської міської державної адміністрації Валерія Саратова, котрий наголосив, що військово-морська історія України та історія міста Севастополя пов'язані нерозривно і тому місто неодмінно візьме участь у його становленні. Це власне і відбулося. За рішенням Севастопольської міської ради на чолі з Юрієм Дойніковим була виділена

значна сума коштів на облаштування інженерних мереж музею, створення огорожі, асфальтування території та її благоустрій. Ці роботи виконали комунальні підприємства міста Севастополя.

Найбільший грошовий внесок у становлення музею, поряд з міською владою, зробило ВАТ „Севастополь-енерго” під керівництвом голови правління Володимира Миргородського, який взяв на свої плечі вирішення питання електрифікації музею.

Загалом відбулося єднання громадськості міста навколо ідеї, висловленої Міністерством оборони України щодо перетворення Михайлівської батареї на музей.

Військово-морська історія України надзвичайно багата. Це морський похід і перемога киявського князя Олега під Костянтинополем навесні-влітку 907 року, перемога козацької флотилії гетьмана Петра Сагайдач-

Михайлівська батарея – гордість м. Севастополя

Урочисте відкриття Військово-морського музею України – філії Національного музею Збройних Сил України. Виступає Міністр оборони України Михайло Єжель

Інтерв'ю представникам засобів масової інформації дає Міністр оборони України Михайло Єжель, ліворуч – віце-прем'єр-міністр України Віктор Тихонов, праворуч – голова Севастопольської держадміністрації Валерій Саратов

Музей готовий прийняти відвідувачів

ного під Кафою, Синопом і Трапезундом навесні-влітку 1616 р., ухвалення Центральною радою „Тимчасового закону про флот Української Народної Республіки” 14 січня 1918 р., підняття на кораблях Чорноморського флоту прапорів Військового українського флоту, затверджених „Тимчасовим законом про флот Української Народної Республіки” 29 квітня 1918 р., створення постійно діючого з’єднання Військово-морського флоту Української держави – бригади тральщиків у липні 1918 р. Не менш славним було й зародження Військово-Морських Сил незалежної України, що почалося з підписання 5 квітня 1992 р. президентом України Указу „Про невідкладні заходи щодо створення Збройних Сил України”, а також формування перших бойових одиниць, комплектація кораблів і частин особовим складом, організація шефства над ними всієї України...

Свою роботу музей розпочав із відкриття виставки „Героїчний Севастополь”, організованої спільно з Музеєм родини Шереметьєвих, і створеної самим музеєм виставки військово-морської техніки та озброєння, серед експонатів якої на особливу увагу заслуговують літак палубної авіації Як-38, турбіни сторожового корабля, а надто дві гармати періоду Кримської війни, передані музею Севастопольським морським портом під керівництвом його начальника Сергія Тараканова. Перший тиждень двері нового музейного закладу були відчинені для всіх охочих. У ці дні його відвідало понад 10 тисяч осіб.

У фортеці відреставрований поки що лише другий поверх. Тут

у 20 виставкових залах і розміщена експозиція виставки. Складається вона з трьох частин: Кримська війна, Перша світова і громадянська війна, Велика Вітчизняна війна. Відвідувачів зустрічає перлина експозиції – зразок озброєння батареї часів Першої оборони Севастополя – однопудовий кріпосний „одноріг” зразка 1838 р. Вага цього знаряддя – 3 тонни, вага верстата – 4 тонни. Площа експозиції близько 2,5 тисяч квадратних метрів.

Виставка є початком копіткої роботи з прийняття відвідувачів, пропаганди військово-історичних знань, збирання експонатів, вивчення та збереження історії військового флоту.

Створення філії Національного військово-історичного музею України – Військово-морського музею України стало величезною рушійною силою у науковому дослідженні, вивченні та збереженні вітчизняної військово-морської історії. Цей музей, як носій історичної спадщини нашого народу, відіграватиме важливу роль у військово-патріотичному вихованні не лише військовослужбовців силових структур держави, а й підрастаючого покоління.

Аналіз діяльності військово-історичних музеїв Збройних Сил України свідчить про зростання ролі музейних утворень у проведенні роботи, спрямованої на покращення морально-психологічного клімату військових колективів, у вихованні військовослужбовців, допризовної, шкільної молоді на бойових традиціях українського війська, а також у примноженні і збереженні вітчизняної військово-історичної спадщини.